

1. Дослідження нових синтетичних сполук антимікробних препаратів в експерименті й клініці (у першу чергу, антибактеріальної та антигрибкової активності нових четвертинних амонієвих та фосфонієвих сполук).

2. Вивчення і профілактика носійства стафілококів.

Крім того, великої уваги на кафедрі надається питанням вивчення умовно-патогенної мікрофлори в хірургічних хворих і при захворюваннях шлунково-кишкового тракту. Ряд питань із розроблених тем мають практичне значення для народного господарства і практичної охорони здоров'я.

На кафедрі всього підготовлено 4 доктори і 28 кандидатів наук, опубліковано 10 монографій, 17 навчальних і навчально-методичних посібників, отримано 26 патентів на винаходи.

Значні зусилля співробітників кафедри зосереджуються на підготовці до друку та видання навчальних та навчально-методичних посібників для студентів. Викладачі кафедри проводять значну виховну роботу серед студентів академії, є кураторами академічних груп, наставниками окремих студентів, беруть активну участь у громадському житті академії.

Співробітники кафедри безперервно вдосконалюють навчальний процес, намагаючись дати студентам найновіші відомості про мікроорганізми – збудники основних інфекційних захворювань.

DEPARTMENT OF MICROBIOLOGY AND VIROLOGY OF BUKOVINIAN STATE MEDICAL ACADEMY: HISTORICAL ASPECTS

S. Ye. Deineka, I.Y. Sydorчук

Abstract. The Department of Microbiology and Virology of BSMA has been functioning since the time of the foundation of the educational institution. The main object of its activity is the training of medical specialists with higher specialized education, moulding microbiologic thinking and outlook in future professionals. The chief kinds of the activity of the Department's staff (educational-methodical and research work, joint work with establishments of health protection) are described in a historical aspect.

Key words: department, microbiology, virology, students.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Buk. Med. Herald. – 2004. – Vol.8 №1. - P.182-186

Надійшла до редакції 21.10.2003 року

УДК 577 (091)

І.Ф.Мешишен, П.В.Присяжнюк, К.Г.Ташук

КАФЕДРА МЕДИЧНОЇ ХІМІЇ (ІСТОРИЧНА ДОВІДКА)

Кафедра медичної хімії (зав. – проф. І.Ф.Мешишен)
Буковинської державної медичної академії

Резюме. Кафедра біологічної хімії БДМА (з 1979 року кафедра медичної хімії після об'єднання з кафедрою загальної хімії) заснована в 1945 році. Основним завданням роботи кафедри є підготовка медичних працівників з вищою спеціальною освітою, формування у майбутніх спеціалістів загального хіміко-біологічного мислення як основи клінічного. В історичному аспекті висвітлені основні види діяльності колективу, його досягнення та перспективи.

Ключові слова: кафедра, медична хімія, історична довідка, студенти, кадри.

Вагомий внесок у розвиток Буковинської державної медичної академії робить кафедра медичної хімії. Утворена в 1979 році шляхом об'єднання кафедр біологічної хімії та загальної хімії, які були засновані в 1945 році, колектив кафедри радикально зближує навчальну програму і практичну медицину, основний акцент ставить не на, власне, процесі навчання, а на його продукт – якості майбутнього лікаря.

Першим завідувачем кафедри біологічної хімії в 1946 році був кандидат медичних наук, доцент Л.Н.Заманський (1946-1966 рр). Основною науковою тематикою співробітників кафедри в цей період було вивчення регенерації тканин при

загоснни ран, біохімії ендемічного зоба, процесу виснаження і відновлення організму, проведення радіоізотопних досліджень. Розв'язанню наукових проблем кафедри сприяла створена в 1965 році міжкафедральна біохімічна лабораторія. На її базі впроваджувалися біохімічні методики, виконувалися планові наукові роботи кафедр біохімії, патофізіології та біології. Лабораторія надавала співробітникам навчального закладу методичну допомогу в освоєнні методів біохімічного аналізу, використуванні апаратури та хімічних реактивів. За період роботи завідувача кафедри доцента Л.Н.Заманського виконано докторську та вісім кандидатських дисертацій.

У 1966-1985 роках кафедрою завідував доктор медичних наук, професор М.А.Ковтуняк. За його керівництва наукові дослідження кафедри стосувалися вивчення біологічної ролі мікроелементів. Співробітниками кафедри експериментально на тваринах встановлено, що зміни вмісту мікроелементів в організмі призводять до порушення оптимальних співвідношень мінеральних компонентів у тканинах, а потім і до порушення функцій цих тканин. Паралельно, завдяки зусиллям доцента І.Ф.Мешишена, вивчався механізм дії четвертинних амонієвих солей, які є похідними жирного, ароматичного та гетероциклічного ряду. Доведено, що етоній, тіоній, додеціоній та їх похідні залежно від концентрації виявляють двофазну дію на мембрани еритроцитів-донорів: стабілізуючу дію та гемолітичний ефект. Має місце кореляція антимікробної дії цих препаратів з їх гемолітичною активністю. Встановлено антиоксидантну активність етонію, тіонію та додеціонію, короткочасний (4-6 год) гіпоглікемічний ефект, підвищення активності згортальної системи крові. Все це свідчить про перспективність клініко-експериментального вивчення цих речовин, що з успіхом було підтверджено подальшими науковими дослідженнями. Так, доцентом І.Ф.Мешишеним виконана докторська дисертація на тему "Механізм дії четвертинних амонійних сполук (етонію, тіонію, додеціонію та їх похідних) на обмін речовин у нормі та патології" і успішно захищена в 1991 році.

На постійній основі кафедру загальної хімії в 1951 році очолив доцент А.І.Лопушанський, який був її завідувачем до 1976 року. У цей період під його керівництвом здійснювали синтез і дослідження фізико-хімічних властивостей нових потенційно біологічно-активних речовин з метою їх впровадження у медичну практику та хімічний склад і фізико-хімічні властивості мінеральних вод Чернівецької області. Науковцями кафедри А.І.Лопушанським, В.П.Денисенко, В.В.Удовицькою, К.Г.Ташуком, П.В.Присяжнюком, С.Д.Федоряком, М.В.Халатурником, Р.В.Стаднійчук, М.К.Братенком, В.О.Чорноусом синтезовано понад три тисячі нових органічних речовин, які є похідними четвертинних амонієвих солей, азотистих гетероциклічних основ та фосфонієвих сполук, вивчено їх фізико-хімічні властивості, розроблено умови виділення, очищення. Серед синтезованих речовин виявлено сполуки з високою біологічною активністю.

Доцентом кафедри В.П.Денисенко був синтезований етоній, а доцентом А.І.Лопушанським та асистентом В.В.Удовицькою – декаметоксин, які знайшли своє використання в лікарській практиці як високоефективні антимікробні засоби. За результатами проведених досліджень доцентом В.П.Денисенко у 1975 році, а доцентом А.І.Лопушанським у 1976 році були захищені і затверджені ВАКом докторські дисертації. Співробітниками кафедри за цей же період отримано 12 авторських свідоцтв на винаходи, внесено кілька десятків раціоналізаторських пропозицій.

Після виходу на пенсію в 1976 році доцента А.І.Лопушанського кафедру загальної хімії очолив доцент Ф.В.Лапшин, який завідував нею до об'єднання з кафедрою біологічної хімії.

Доцент Ф.В.Лапшин зробив важливий внесок у вивчення природних ресурсів Буковини і впровадження їх у практику оздоровлення населення. Він відкрив і дослідив близько 100 мінеральних джерел області, лікувальних властивостей великих карстових печер регіону, зокрема "Попелюшка" в Новоселицькому районі (с. Подвірне) на кордоні з Молдовою та Румунією. Вона є однією з найбільших у Європі і представляє безсумнівний інтерес щодо застосування з оздоровчо-туристичною метою.

Дослідження лікувальних властивостей мінеральних вод сприяли розвитку підприємств промислового розливу столових мінеральних вод "Буковинська", "Брусницька", "Кельменецька", "Довгопільська", "Валякузьминська" тощо, санаторію в с. Брусниця та реабілітаційного відділення лікарні в с. Щербинці.

З 1985 року кафедрою очолює професор, доктор біологічних наук І.Ф.Мешишен. Він автор і співавтор більше 260 наукових праць та 24 навчальних посібників, має

6 авторських свідоцтв на винаходи, 6 інформаційних листів, 34 рацпропозиції; нагороджений почесними знаками "Відмінник охорони здоров'я" та "Відмінник народної освіти України", лауреат обласної премії ім. О.Поповича, академік УАННП.

Під керівництвом проф. І.Ф.Мешишена підготовлено 15 кандидатів наук (Печенюк І.В., Геруш І.В., Яремій І.М., Федів О.І., Чернявська Н.Б., Сенюк Б.П., Волошина Л.О., Малкович Н.М., Васильєва Н.В., Богуцька Н.К., Захарчук Т.В., Глубоченко О.В., Польовий В.П., Давидова Н.В., Тєфтьєєва Н.Б.). Співробітники кафедри постійно працюють над розробкою і вдосконаленням методів біохімічних досліджень, які впроваджуються на клінічних кафедрах (визначення активності глюкозо-6-фосфатази, сорбітолдегідрогенази, алкогольдегідрогенази, глутатіон-пероксидази, глутатіонтрансферази, вмісту малонового альдегіду, відновленого глутатіону, окиснювальної модифікації білків тощо).

Кафедрою започатковано в Буковинській державній медичній академії новий напрямок наукових досліджень – про- і антиоксидантні системи організму за умов норми і патології. Розроблений на кафедрі метод кількісного визначення ступеня окиснювальної модифікації білка і теоретичне обґрунтування такого методу (оглядова робота І.Ф.Мешишена і В.П.Польового "Механізм окиснювальної модифікації білків") дало можливість науковцям клінічних кафедр залучитися до цих досліджень. За період з 1985 по 2003 рік на кафедрі виконані фрагменти біохімічних досліджень ряду докторських (Волошин О.І., Коломоєць М.Ю., Христин Т.М., Боднар Б.М., Заморський І.І., Ткачук С.С., Пішак О.В., Слонецький Б.І., Годованець Ю.Д.) та кандидатських дисертацій (Гаєвська М.Ю., Шеремет М.І., Брожик В.О., Карлійчук М.А., Васюк В.Л., Яремчук О.Б., Білоус І.І., Лукашевич І.В., Жуковський О.О., Мироник О.В., Калинюк В.І., Ковтун А.І., Бабінцева А.Г., Бурденюк І.Т., Плегуча Н.Г., Маковійчук А.А.).

Підсумки проведених наукових досліджень з даної тематики були підсумовані в трьох монографіях, актовій промові проф. І.Ф.Мешишена "Глутатіонова система організму за умови норми та патології" (1999 р) та трьох інформаційних листах.

Кафедра підтримує тісні наукові зв'язки з біохіміками Литви, Білорусі, Кієва, Тернополя, Івано-Франківська, Полтави, Одеси, Дніпропетровська, Харкова, фахівцями Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, в якому проф. І.Ф.Мешишен є членом спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських і докторських дисертацій з біохімії та екології.

У жовтні 2003 року спільно з кафедрою біологічної хімії Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича проведено VIII Український біохімічний з'їзд та засідання республіканської проблемної комісії з медичної та біологічної хімії МОЗ України, членом якої є професор І.Ф.Мешишен.

Щорічно співробітники кафедри беруть участь у науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу академії, надають організаційно-методичну допомогу закладам охорони здоров'я і освіти.

Під керівництвом професора І.Ф.Мешишена співробітники кафедри розробляють нові антимікробні та протизапальні речовини з групи амонієвих, фосфорнієвих сполук і гетероциклічних похідних азоту з метою пошуку і створення на їх основі нових лікарських засобів. Посилено досліджуються оздоровчі ресурси буковинського краю, особливо рослинного походження.

Навчальний процес на кафедрі для студентів 1-3 курсів ведеться з таких дисциплін: біологічної хімії, біонеорганічної, фізико-колоїдної та біоорганічної хімії, неорганічної хімії, аналітичної хімії, фармацевтичної та медичної хімії, фізичної та колоїдної хімії, органічної хімії.

Постійно удосконалюється навчальний процес та уточнюється місце хімії в системі медичної освіти. З відкриттям в академії нових спеціальностей на кафедрі медичної хімії нині читається понад 30 хімічних дисциплін.

Значну увагу колектив кафедри приділяє навчально-методичній роботі. Постійно поновлюється лабораторний практикум з навчальних дисциплін, що викладаються кафедрою. Більшість лабораторних робіт мають клініко-діагностичне значення. З 1990 року розробляються навчальні комп'ютерні програми. Навчальні лабораторії оснащені сучасною апаратурою з фізико-хімічних методів аналізу, кожному студенту забезпечено робоче місце для виконання лабораторних робіт, більшість з яких носять навчально-дослідницький характер. Кафедрою за цей період видано 36 навчальних, навчально-методичних посібників та довідників, окремі з яких затверджені Центральним методичним кабінетом з вищої медичної освіти МОЗ України: Мешишен І.Ф., Пішак В.П., Григор'єва Н.П. "Біомолекули: структура та функції"; Мешишен І.Ф., Яремій І.М. "Особливості обміну речовин у дітей"; "Біологічна хімія (Тестові завдання)" за редакцією професора І.Ф.Мешишена та ін.

На кафедрі вперше в Україні розроблені і впроваджені в навчальний процес клініко-біохімічні задачі та взаємоперетворення речовин. Це дало можливість кафедрі стати навчально-методичним центром з проведення Всеукраїнських олімпіад студентів вищих медичних навчальних закладів з біохімії, що проводяться щороку, починаючи з 1998 року. Досвід, нагромаджений кафедрою з цієї тематики, втілений у вигляді навчального посібника "Задачі з біохімії та алгоритми їх розв'язування", що рекомендований Центральним методичним кабінетом з вищої медичної освіти МОЗ України як навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, автором якого є професор І.Ф.Мешишен та посібника "Перетворення у біохімії".

На кафедрі під керівництвом викладачів постійно працює студентський науковий гурток. Наукова тематика студентських робіт пов'язана з тематикою науково-дослідної роботи кафедри. Щороку кращі гуртківці беруть участь і здобувають призові місця на Всеукраїнських студентських олімпіадах з біохімії: Голомб Н.А. (1997 р., III місце), Лявинець Н.О. (1998 р., I місце), Давидова Н.В. (1998 р., II місце), Грушевська Н.М. (2000 р., II місце), Рудий Т.А. (2001 р., III місце), Івашенко Т.В. (2002 р., III місце), Романюк Н.А. (2002 р., I місце), Міхалев К.О. (2003 р., I місце), Колодило Н.М. (2003 р., II місце). Лише за останніх п'ять років гуртківцями кафедри медичної хімії надруковано в наукових журналах більше 50 статей та тез у збірниках студентських наукових конференцій вищих медичних навчальних закладах України.

Результати науково-практичної, педагогічної та громадської діяльності науковців кафедри втілено в публікаціях книг, 23 свідоцтвах та винаходах, понад 600 статтях, 20 навчально-методичних розробках та раціоналізаторських пропозиціях. За час існування кафедр біологічної та загальної хімії і після утворення на їх основі кафедри медичної хімії виконано фрагменти 18 докторських та 55 кандидатських дисертацій.

За плідну навчально-методичну, виховну та наукову роботу колектив кафедри одним із перших занесено до Книги Пошани академії.

Нині зусилля кафедри спрямовуються на продовження роботи та створення навчальних посібників, розширення наукової тематики з клінічними кафедрами та кафедрою біохімії Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, підготовку висококваліфікованих науково-педагогічних кадрів.

DEPARTMENT OF MEDICAL CHEMISTRY (HISTORICAL INFORMATION)

I.F.Meshchysheh, P.V.Prysiachnyiuk, K.H.Tashchuk

Abstract. The Department of Biological Chemistry of BSMA (the Department of Medical Chemistry since 1979 after uniting with the Department of General Chemistry) was founded in 1945. The principal task of the Department's activity is the training of medical specialists with higher specialized education, moulding in future specialists of general chemico-biological thinking as the basis of the clinical one. The basic kinds of the activity of the staff, its achievements and perspectives are elucidated in a historical aspect.

Key words: department, medical chemistry, historical information, students, personnel.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Buk. Med. Herald. – 2004. – Vol.8 №1. – P.186-189

Надійшла до редакції 16.01.2004 року

УДК 61:57+575+611.018(091)

В.П.Пішак, В.В.Зажасва, О.І.Захарчук

ІСТОРІЯ КАФЕДРИ МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ, ГЕНЕТИКИ ТА ГІСТОЛОГІЇ

Кафедра медичної біології, генетики та гістології
(зав. – член-кор. АІН України, проф. В.П.Пішак)
Буковинської державної медичної академії

Резюме. Описана майже 60-річна історія становлення та розвитку кафедри медичної біології, генетики та гістології. Наведені основні досягнення кафедр медичної біології, генетики та гістології, які об'єднані в одну влітку 2003 року. Описані основні наукові і педагогічні